

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 15. februar 2022

Sag BS-5013/2021-HJR,
Sag BS-5014/2021-HJR,
Sag BS-5019/2021-HJR,
Sag BS-5021/2021-HJR
og
Sag BS-5025/2021-HJR
(2. afdeling)

Landbrug & Fødevarer F.M.B.A. som mandatar for
A, B, C, D og E
(advokat René Offersen for alle)

mod

Energinet
(advokat Jacob Schall Holberg)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 2. afdeling den 7. januar 2021 (BS-22988/2018-VLR, BS-22989/2018-VLR, BS-22990/2018-VLR, BS-22991/2018-VLR og BS-22986/2018-VLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Henrik Waaben, Jan Schans Christensen, Kurt Rasmussen og Ole Hasselgaard.

Påstande

Appellanterne, Landbrug & Fødevarer F.M.B.A. som mandatar for A, B, C, D og E, har nedlagt påstand om, at indstævnte, Energinet, skal anerkende, at fravigelse af gæsteprincippet i deklarationsteksten, jf. Ekspropriationskommissionens kendelse af 9. maj 2017, er ugyldig, subsidiært at fravigelsen er ulovlig, og mere subsidiært at sagerne hjemvises til fornyet behandling ved Ekspropriationskommissionen.

Energinet har over for den principale påstand om ugyldighed påstået frifindelse, over for den subsidiære påstand om ulovlighed påstået stadfæstelse og over for den mere subsidiære påstand om hjemvisning påstået frifindelse.

Anbringender

Landbrug & Fødevarer F.M.B.A. som mandatar for A, B, C, D og E har supplerende anført navnlig, at fravigelsen af gæsteprincippet i deklARATIONEN er ugyldig, idet fravigelsen ikke er nødvendig og går videre end påkrævet for ekspropriationen.

Hensynet til forsynings sikkerheden kan ikke begrunde en generel og absolut fravigelse af gæsteprincippet, da hensynet varetages effektivt af de rådighedsindskrænkninger, der i øvrigt er pålagt lodsejerne.

Gæsteprincippet er en betalingsregel, der på tidspunktet for deklARATIONSTEKSTENS tinglysning knytter sig til potentielle fremtidige ændringer i udnyttelsen af et areal, hvor en forsyningsledning er placeret. Det er på ekspropriationstidspunktet ikke muligt at foretage den påkrævede vurdering af nødvendighed og proportionalitet af en generel fravigelse af gæsteprincippet.

Det er for vidtgående, når landsretten antager, at gæsteprincippet aldrig gælder i tilfælde, hvor forsyningsledninger placeres ved ekspropriation. Vejlovens § 77 bekræfter, at det ikke er udelukket, at gæsteprincippet kan finde anvendelse, selv om der er sket ekspropriation.

For Højesteret frafalder anbringenderne om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder samt om omkostninger foranlediget af tredjemand.

Energinet har supplerende anført navnlig, at gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom, jf. UfR 2015.2854 H. Gæsteprincippet gælder derfor ikke i en situation som den foreliggende, hvor der er sket ekspropriation mod fuldstændig erstatning, og Energinet skal allerede af den grund frifindes.

Hvis det lægges til grund, at gæsteprincippet finder anvendelse, er det gyldigt og lovligt fraveget. Henvisningen i elsikkerhedslovens § 27 til ekspropriationsproceslovens bestemmelser medfører, at der er den fornødne hjemmel til ikke alene at anbringe jordkabelanlægget på lodsejernes ejendomme, men også til at fastsætte de deklARATIONSVILKÅR, der skal gælde for kabelanlæggets tilstedeværelse.

Fravigelsen af gæsteprincippet er nødvendig for at opnå formålet med ekspropriationen, der er at sikre person- og forsyningssikkerheden, herunder at beskytte det tekniske anlæg i dets levetid, og fravigelsen er proportional.

Afbrydelse eller omlægning af jordkabelanlægget kan påvirke forsyningssikkerheden og kan medføre meget store økonomiske tab af betydning for samfundsøkonomien.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Ved Ekspropriationskommissionens kendelser er de ejendomme, som tilhører A, B, C, D og E (lodsejerne), pålagt en deklaration om sikring af et jordkabelanlæg, der føres gennem bl.a. disse ejendomme, for at Energinet kan opfylde sin pligt til at tilslutte havmølleparken Kriegers Flak til det danske elnet.

Deklarationen indebærer, at lodsejerne og fremtidige ejere af deres ejendomme skal stille arealer til rådighed for kabelføringen i jordkabelanlæggets levetid og er undergivet indskrænkninger i rådigheden over arealer omkring jordkablets linjeføring, herunder at der kun under særlige omstændigheder og efter indhentet tilladelse fra Energinet må opføres bygninger. Det er fastsat i deklarationen, at gæsteprincippet er fraveget, således at jordkabelanlægget ikke er gæst på ejendommen, og at omkostningerne til en ledningsomlægning bæres af den part, som har ønsket omlægningen.

Sagen for Højesteret angår, om vilkåret om fravigelse af gæsteprincippet er gyldigt og lovligt med den virkning, at lodsejerne selv skal betale udgifterne til eventuelle fremtidige ledningsomlægninger, som de måtte foranledige. Som anført i landsrettens dom er spørgsmålet om, hvorvidt lodsejerne har modtaget fuldstændig erstatning ved Ekspropriationskommissionens og Taksationskommissionens kendelser, ikke til prøvelse under denne sag.

Vilkåret om fravigelse af gæsteprincippet

Deklarationen på de pågældende ejendomme er pålagt ved ekspropriation efter § 27 i lov om sikkerhed ved elektriske anlæg, elektriske installationer og elektrisk materiel (elsikkerhedsloven). Efter denne bestemmelse kan der foretages ekspropriation til elektriske anlæg for produktion, transmission, distribution og lagring af elektrisk energi, når hensynet til almenvellet kræver det. Bestemmelsen indeholder en henvisning til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom (ekspropriationsprocesloven), der i § 2, nr. 2, fastsætter, at der ved ekspropriation kan pålægges indskrænkninger i ejerens råden over ejendommen.

Højesteret finder, at der i elsikkerhedslovens § 27 er hjemmel til som sket at fastsætte, at den enkelte lodsejer selv skal betale udgifterne i tilfælde, hvor jordkabelanlægget måtte blive omlagt efter lodsejerens ønske om ændret benyttelse af deklaraionsarealet. Der er herved lagt vægt på, at en pligt for lodsejerne til selv at betale udgifterne kan medvirke til at begrænse omfanget af eventuelle fremtidige omlægninger af jordkabelanlægget, der skal sikre, at havmølleparken Kriegers Flak er tilsluttet det danske elnet. Et sådant vilkår varetager dermed forsyningsmæssige og samfundsøkonomiske hensyn og går ikke videre end, hvad disse hensyn kan begrunde.

Konklusion og sagsomkostninger

På den anførte baggrund finder Højesteret, at vilkåret om, at gæsteprincippet ikke finder anvendelse, jf. Ekspropriationskommissionens kendelser af 9. maj 2017, er gyldigt og lovligt.

Højesteret frifinder herefter Energinet for den principale og mere subsidiære påstand og stadfæster i øvrigt dommen.

Ved fastsættelse af sagsomkostningerne har Højesteret lagt vægt på bl.a., at sagerne har været behandlet i forening for Højesteret.

THI KENDES FOR RET:

Energinet frifindes for den principale og mere subsidiære påstand. I øvrigt stadfæstes landsrettens dom.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Landbrug & Fødevarer F.M.B.A. som mandatar for A, B, C, D og E betale i alt 80.000 kr. til Energinet.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.